

Ministerul Economiei al Republicii Moldova

RAPORT
privind activitatea zonelor economice libere
ale Republicii Moldova
în anul 2010

CHIȘINĂU 2011

I. Acțiunile statului privind crearea, coordonarea și monitorizarea activității zonelor libere

În perioada de gestiune Guvernul a continuat procesul perfecționării **legislației privind zonele libere**, precum și a controlului asupra respectării acesteia.

Guvernul a susținut inițiativa legislativă a unui șir de deputați în Parlament pentru modificarea și completarea Legii nr.440-XV din 27 iulie 2001 cu privire la zonele economice libere, care a avut drept scop crearea climatului investițional favorabil în zonele libere, totodată excluderea discordanțelor în aplicarea legislației în vigoare privind zonele libere și asigurarea apărării intereselor economice ale statului. Legea corespunzătoare a fost adoptată de către Parlament în luna iulie la 9 iulie 2010.

Conform legii vizate au fost anulate restricțiile cu privire la selectarea întreprinderii ce prestează servicii de pază, referitor la livrarea pe teritoriul Republicii Moldova a producției fabricate în zona liberă, pe perioada de activitate a rezidentului producător de băuturi alcoolice, referitor la utilizarea valutei în zona liberă, precum și privind volumul zilnic de mărfuri autohtone importate în zona liberă, care nu sunt destinate pentru activități comerciale și care se efectuează fără declarație vamală, care a fost mărit de la 50 de euro la 300 de euro.

În luna martie 2010 a fost adoptată Lege ***privind zona economică liberă "BĂLȚI"*** (nr. 26 din 04.03.2010). În perioada martie-aprilie a fost pregătit și aprobat pachetul de documente, inclusiv Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la Zona Economică Liberă "Bălți" (nr.370 din 6.05.2010). La 26 mai 2010 zona liberă, cu suprafața totală de 11,85 ha, a fost deschisă. Însă, în legătură cu faptul, că interesul investitorilor față de zona liberă în cauză a fost mult mai mare decât posibilitățile acesteia, prin Legea pentru completarea articolului 1 al Legii nr.26 din 4 martie 2010 privind Zona Economică Liberă "Bălți", nr. 243 din 24.09.2010 a fost creată, suplimentar, o altă subzonă cu suprafața de 110 ha.

Astfel, în vederea extinderii activității Zonei Economice Libere "Bălți" și în scopul asigurării utilizării pe deplin a potențialului economic al mun. Bălți, a fost elaborată și aprobată Hotărârea Guvernului cu privire la transmiterea unor bunuri imobile, **nr. 983 din 19.10.2010**, care prevedea transmiterea unui lot de pământ Administrației zonei libere cu suprafața de 136,5 ha și unele bunuri imobile.

Guvernul ține sub **control** respectarea legislației în domeniu. Astfel, pe parcursul ultimilor ani procedura de efectuare a controalelor a fost racordată la cerințele legislației în vigoare.

În anul 2010, în zonele libere au fost efectuate 24 de controale (în anul 2009 - 27). Toate controalele au fost efectuate în prezența reprezentanților Administrației zonei libere corespunzătoare, ulterior fiind aduse la cunoștința Administratorilor rezultatele acestora. Practic, toate neajunsurile depistate au fost lichidate operativ. Majoritatea controalelor (14) au fost efectuate în ZAL "Expo-Business-Chișinău".

Colaboratorii Ministerului Economiei au participat, în calitate de membri ai comisiilor de concurs ale zonelor libere, la pregătirea și desfășurarea a 6 concursuri pentru dreptul de a deveni rezident al zonei libere.

În scopul **mediatizării activității** zonelor libere, Ministerul Economiei elaborează trimestrial, pentru Guvern, rapoarte privind activitatea Administrațiilor și rezidenților acestora, întocmește diverse materiale analitice. Aceste materiale sînt plasate și pe site-ul ministerului.

Informația vizînd activitatea zonelor libere este în permanență transmisă și în adresa altor organe ale administrației publice, unor investitori, companiilor de consulting și de publicitate.

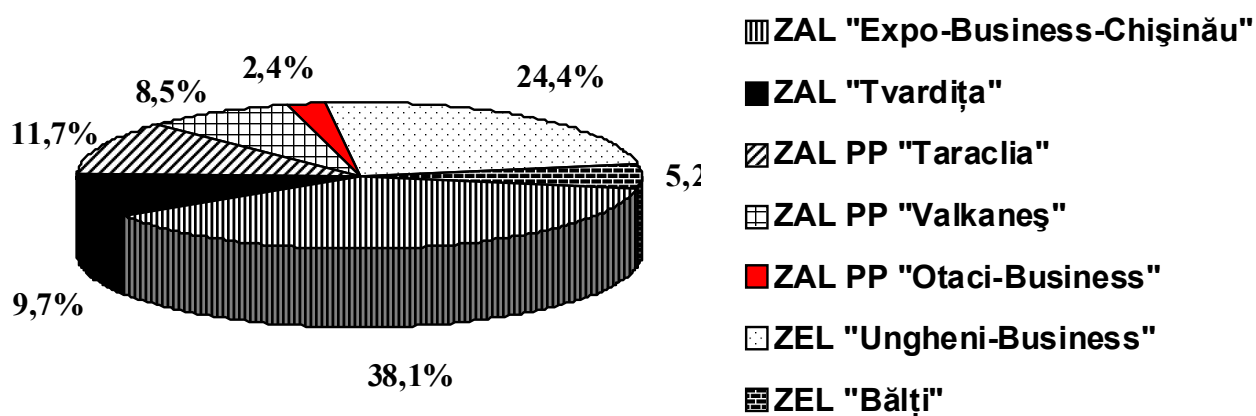
Mai mult, ministerul colaborează periodic cu mass-media în scopul diseminării informației privind activitatea zonelor economice libere.

II. Principalele rezultate ale activității zonelor libere

Conform situației din 1 ianuarie 2011, în 7 zone economice libere erau înregistrați 159 de rezidenți. **Numărul** angajaților rezidenților zonelor libere, conform datelor la sfârșitul anului 2010, a constituit 5177 persoane, majorându-se cu 1,7 ori în comparație cu sfârșitul anului 2009. Din numărul total al angajaților, 1846 de persoane au activat în ZEL “Ungheni-Business”, 1555 de persoane în ZEL ”Bălți”, 1011 de persoane în ZAL “Expo-Business-Chișinău”, 281 de persoane în ZAL “Tvardița”, 303 persoane în ZAL PP “Valkaneș”, 18 persoane în ZAL PP “Taraclia” și 163 de persoane în ZAL PP “Otaci-Business”.

Volumul total al investițiilor în zonele libere, pe parcursul întregii activități, la 1 ianuarie 2011 a constituit 128,7 mil. dolari SUA, dintre care în 2010 au fost investite 12,3 mil. dolari SUA.

Figura 1. Ponderea volumului investițiilor atrase (pe zone),
conform situației din 01.01.2011

Din volumul total al investițiilor 49 mil. dolari SUA revin ZAL "Expo-Business-Chișinău", 31,4 mil. dolari SUA ZEL "Ungheni-Business", 15,1 mil. dolari SUA ZAL PP "Taraclia", 12,5 mil. dolari SUA ZAL "Tvardița", 11 mil. dolari SUA ZAL PP "Valkaneș", 6,7 mil. dolari SUA ZEL "Bălți" și 3,1 mil. dolari SUA ZAL PP

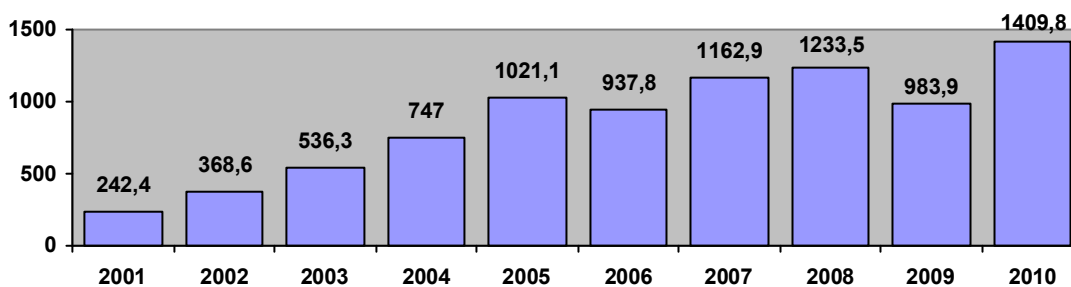
"Otaci-Business". În comparație cu anul 2000 (18,8 mil. dolari SUA) volumul investițiilor atrase în zonele libere a crescut de 6,8 ori.

**Tabelul 1. Volumul investițiilor în zonele economice libere
(cumulativ de la începutul activității)**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Volumul total de investiții, mil. dolari SUA	33,8	40,8	51,3	60,5	72,1	88,2	100,8	119,9	124,7	128,7
în % față de anul precedent	179,5	120,6	125,8	117,9	119,2	122,4	114,2	118,9	104,0	103,3
sporul anual al investițiilor, mil. dolari SUA	15,0	7,0	10,5	9,2	11,6	16,1	12,6	19,1	4,6	4,0
din volumul total de investiții – ponderea pe zone, %										
ZAL "Expo-Business- Chișinău"	47,8	46,7	47,2	44,1	42,2	39,0	39,4	39,4	39,1	38,1
ZEL "Ungheni-Business"	x	x	1,4	3,3	11,4	22,2	24,7	28,5	28,4	24,4
ZAL PP "Taraclia"	32,0	31,8	26,3	22,3	18,6	15,3	14,9	12,6	12,1	11,7
ZAL "Tvardița"	2,8	2,3	8,1	14,6	13,9	11,9	10,6	9,4	9,9	9,7
ZAL PP "Valkaneș"	16,4	18,2	16,2	15,1	13,3	11,1	9,7	8,5	8,4	8,5
ZAL PP "Otaci-Business"	1,0	1,0	0,8	0,6	0,6	0,5	0,7	1,6	2,1	2,4
ZEL "Bălți"	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5,2

În zonele libere crește ponderea activității industriale, care a devenit genul prioritar de activitate. În anul 2010, volumul total al **mărfurilor produse și serviciilor prestate** în zonele libere a constituit mai mult de 1,7 mild. lei, din care ponderea producției industriale a constituit 80,6%.

**Figura 2. Volumul vânzărilor nete ale producției industriale
în zonele libere**

Volumul vânzărilor nete ale producției industriale în total pe zonele libere în anul 2010 s-a majorat semnificativ cu 43,3% (în prețuri curente) față de anul precedent și a constituit 1409,8 mil. lei sau 5,2% din volumul producției industriale fabricat în aceeași perioadă de către întreprinderile industriale ale Republicii Moldova de toate formele de proprietate (27056,5 mil. lei). Cea mai mare parte a producției industriale fabricată în zonele libere în valoare de 1079,6 mil. lei sau 76,6% a fost exportată. În total volumul exportului mărfurilor și serviciilor din zonele economice libere în anul 2010 s-a majorat cu 2/3 și a constituit 1236,1 mil. lei sau 6,3% din volumul exportului Republicii Moldova în anul 2010 (în anul 2004 ponderea zonelor economice libere în exportul total al Republicii Moldova a constituit 4,3%).

Stocurile producției la depozite în anul 2010 au diminuat circa de 2 ori în comparație cu anul 2009 și au constituit 41,8 mil. lei.

Tabelul 2. Ritmurile de creștere ale producției industriale în zonele libere

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sporul vânzărilor nete ale producției industriale (în prețuri curente):										
<i>în % față de anul precedent</i>	de 2,7 ori	de 1,5 ori	de 1,5 ori	de 1,4 ori	de 1,3 ori	- 9%	de 1,2 ori	5,5%	-20,2%	43,3%
<i>mil. Lei</i>	151,3	126,2	167,7	210,7	250,5	- 83,3	225,0	63,7	- 249,6	426
Din volumul total al vânzărilor nete ale producției industriale:										
<i>livrate la export, %</i>	71,8	67,7	74,8	67,9	61,5	71,0	70,8	70,8	68,3	76,6
<i>livrate în Republica Moldova, %</i>	28,2	31,5	24,3	24,3	29,2	19,9	19,8	21,4	20,1	14,5
<i>livrate altor rezidenți ai zonelor libere, %</i>	0,0	0,8	0,9	7,8	9,3	9,1	9,4	7,8	11,6	8,9

Necâtînd la faptul, că Legea cu privire la zonele economice libere, modificată în iulie 2010, a anulat restricții privind livrarea mărfurilor (serviciilor) pe restul teritoriului vamal al Republicii Moldova și, în prezent, rezidenții zonelor pot livra

toată producția fabricată în țara, din tabelul nr. 2 se observă atât creșterea a volumului producției industriale, cât și creșterea livrărilor acesteia spre export.

Însă, în unele zone situația este diferită. Dacă, rezidenții ZEL ”Bălți” și ZAL PP ”Valkaneș” livrează toată producția industrială spre export, atunci rezidenții ZAL ”Expo-Business-Chișinău”, beneficiind de garanțiile de stat, continuă să livreze pe piața internă circa 46% din volumul producției fabricate.

Tabelul 3. Ponderea zonelor libere în volumul total al vânzărilor nete ale producției industriale (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ponderea vânzărilor nete ale producției industriale pe zone libere:										
<i>ZAL ”Expo-Business-Chișinău”</i>	77,8	70,4	53,9	46,2	41,3	26,9	27,1	30,1	29,0	22,8
<i>ZAL ”Tvardița”</i>	14,6	9,7	6,7	7,5	12,4	5,8	11,1	12,3	15,5	17,8
<i>ZAL PP ”Taraclia”</i>	1,1	1,4	7,3	6,0	3,2	2,9	4,4	3,0	0,1	0,0
<i>ZAL PP ”Valkaneș”</i>	-	16,9	31,9	25,8	15,0	11,9	5,3	9,1	12,1	14,8
<i>ZAL PP ”Otaci-Business”</i>	6,5	1,6	-	-	-	-	0,4	0,5	1,2	0,2
<i>ZEL ”Ungheni-Business”</i>	x	x	0,2	14,5	28,1	52,5	51,7	45,0	42,1	38,8
<i>ZEL ”Bălți”</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5,6

În anul 2010 rezidenții zonelor libere au produs 1,1mil. dal vin din struguri, 301,3 mii dal de divin, 411,5 mil. unități articolelor din plută pentru îmbutelierea băuturilor alcoolice, aparate electronice și arzătoare de gaz în sumă de 3,8 mil. lei, mobilă în sumă de 33,3 mil. lei, 32,8 mil. buc. de PET-preforme, 1642 tone peliculă polimeri, 5,4 mil. tone ulei de încălzire, precum și 2,9 mil. m² de covoare, 35,8 tone de salam și 76 tone de semifabricate din carne.

În anul 2010 a fost începută fabricarea unor produse noi – cablaj electric pentru autoturisme, huse din material sintetic pentru scaune automobil, saci pentru gunoi din polimeri, carne și produse din carne.

Un alt gen de activitate permis pentru efectuare în zonele economice libere este **sortarea, ambalarea, marcarea și alte asemenea operațiuni cu mărfurile**

tranzitate prin teritoriul vamal al Republicii Moldova. În 2010 volumul acestor operațiuni a constituit 12,2 mil. lei.

În anul 2010 s-a dezvoltat cu ritm rapid **activitatea comercială externă**, care s-a desfășurat în cinci zone libere din cele șapte (cu excepția ZAL "Tvardița" și ZEL "Bălți"). Volumul vânzărilor nete pentru anul 2010 a constituit 144,6 mil. lei sau de 2,1 ori mai mult decât în anul 2009.

Printre **alte genuri auxiliare de activitate** permise de legislație se enumără construcțiile, serviciile comunale, activitatea de arendă și depozitare, alimentația publică.

În ultimii 5 ani volumul total al serviciilor în cadrul acestor genuri de activitate a crescut de 3,2 ori. Dezvoltarea rapidă a genurilor auxiliare de activitate sporește atractivitatea zonelor libere, formează un mediu favorabil de afaceri, creează condiții necesare pentru atragerea investițiilor de proporții și realizarea proiectelor industriale.

Tabelul 4. Genurile auxiliare de activitate în zonele libere

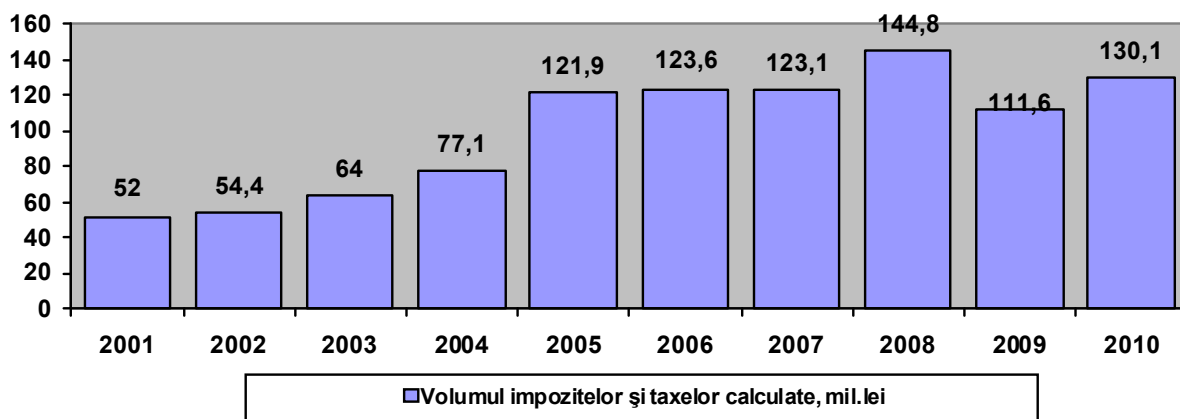
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Volumul vânzărilor nete pe genuri auxiliare de activitate, mil. lei (în prețuri curente)</i>	10,0	5,0	10,2	12,0	21,1	32,2	45,6	56,2	56,6	68,0
<i>în % față de anul precedent</i>	de 2,9 ori	49,8	de 2,1 ori	117,1	176,5	151,7	142,5	123,3	100,7	120,0

Dat fiind, că din anul 2001 comerțul angro și cu amănuntul, activitatea expozițională, prestarea serviciilor bancare, de asigurare, hoteliere și turistice nu mai sînt prevăzute de lege, a fost stopată înregistrarea rezidenților în aceste domenii. După cum s-a menționat, acei rezidenți care realizau astfel de proiecte investiționale pînă la punerea în aplicare a modificărilor în legislație, au dreptul să desfășoare în continuare activitățile respective pe parcursul a încă 10 ani.

Volumul **comerțului și cel al serviciilor prestate contra plată**, desfășurate în anul 2010 de către rezidenți în cadrul garanțiilor de stat, a constituit 112,9 mil. lei și 1,9 mil. lei, respectiv. Volumul esențial al comerțului și al serviciilor prestate contra

plată revine rezidenților din subzona "Valea Morilor" a ZAL "Expo-Business-Chișinău" și rezidenților ZAL PP "Taraclia".

Figura 3. Volumul impozitelor și taxelor calculate

Volumul total al **impozitelor și altor plăți obligatorii calculate** a început să se restabilească și conform situației din 1 ianuarie 2011 a constituit 130,1 mil. lei sau cu 16,6% mai mult decât nivelul anului precedent. Cea mai mare parte a impozitelor și taxelor colectate – 56,5%, revine în continuare ZAL "Expo-Business-Chișinău".

Tabelul 5. Volumul total de impozite și taxe calculate pe zone libere

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Volumul total de impozite și taxe calculate, mil. lei	52,0	54,4	64,0	77,1	121,9	123,6	123,1	145,3	111,6	130,1
în % față de anul precedent	de 3,7 ori	104,7	117,5	119,7	de 1,6 ori	101,4	99,6	118,0	77,0	116,6
Sporul anual (micșorare), mil. lei	38,0	2,4	9,6	13,1	44,8	1,7	-0,5	22,2	-33,3	18,5

Ponderea considerabilă a zonei libere din mun. Chișinău în volumul total de impozite colectate este condiționată de volumul impunător al activității în cadrul garanțiilor de stat, orientată preponderent spre piața internă a Republicii Moldova. Conform legislației în vigoare, la exportul mărfurilor (serviciilor) se aplică facilități

fiscale, pe cînd livrările din zona liberă pe piața internă se impozitează pe principii generale.

Administrațiile zonelor libere trebuie să monitorizeze mai minuțios respectarea de către rezidenți a obligațiilor de concurs, precum și cele stipulate în contractele încheiate cu acestea.

Pe parcursul anilor 2003-2007 administrațiile zonelor libere au exclus 30 de rezidenți pentru diverse încălcări sau din voință proprie a rezidentului, în anul 2008 - 5 rezidenți, în anul 2009 – 8 rezidenți și în anul 2010 - 14 rezidenți. În afară de aceasta, în perioada 2003-2010 pentru neexecutarea condițiilor contractuale, neachitarea datoriilor la plățile și taxele zonale, precum și pentru încălcarea cerințelor, stabilite de către Administrație în limitele competenței sale, au fost retrase autorizațiile pentru desfășurarea activității în zona liberă la 39 de rezidenți, iar la 10 rezidenți suspendate.

În anul 2010 de către administrațiile zonelor libere au fost desfășurate 21 concursuri de selectare ai rezidenților. În rezultatul desfășurării concursurilor au fost înregistrați 26 de rezidenți (în anul 2009 – 5 rezidenți).

III. Activitatea zonelor libere

După cum s-a menționat anterior, actualmente în Republica Moldova sînt înregistrate 7 zone economice libere.

ZAL "Expo-Business-Chișinău"

Zona liberă funcționează din anul 1996. Potrivit legii este constituită din 2 subzone: subzona amplasată în parcul "Valea Morilor" (5,8 ha) și subzona "Sud-Est" (23,61 ha).

În iulie 2002 a fost adoptată Legea cu privire la încetarea activității subzonei Zonei Antreprenoriatului Liber "Expo-Business-Chișinău" ("Valea Morilor"), pe teritoriul căreia în prezent activează 13 rezidenți în cadrul garanțiilor de stat. Restul rezidenților activează în subzona "Sud-Est".

Din anul 2003 în funcția de Administrator principal a fost desemnat Nicolae Calin. Numărul personalului Administrației la începutul anului 2010 a constituit 44 de persoane.

În anul 2010 proprietatea Administrației a constituit 7,7 mil. lei.

Veniturile de facto ale Administrației în anul 2010 au constituit 5,85 mil. lei, majorîndu-se față de anul 2009 cu 15,1%. Sursele principale ale veniturilor sînt taxele zonale (2,8 mil. lei) și plăți pentru arendă (1,9 mil. lei).

Cheltuielile Administrației fiind la nivelul veniturilor. Mijloacele bănești ale Administrației sînt utilizate pentru dezvoltarea zonei libere și întreținerea aparatului. În anul 2010 pentru întreținerea aparatului au fost folosite 2,7 mil. lei. Restul mijloacelor bănești au fost utilizate pentru întreținerea și dezvoltarea infrastructurii zonei libere (333,6 mii lei), paza perimetrului zonei (152,7 mii lei), efectuarea altor lucrări gospodărești (932,6 mii lei), achitarea impozitelor și defalcărilor pentru asigurarea socială și medicală etc.

Tot teritoriul zonei libere dispune de îngrădire sigură, iar regimul de trecere se respectă pe deplin.

Volumul total de investiții în zona liberă, de la începutul activității acesteia, constituie 49,0 mil. dolari SUA (dintre care în perioada de gestiune rezidenții au investit în fondurile fixe proprii 227 mii dolari SUA, concomitent creîndu-se 37 locuri noi de muncă).

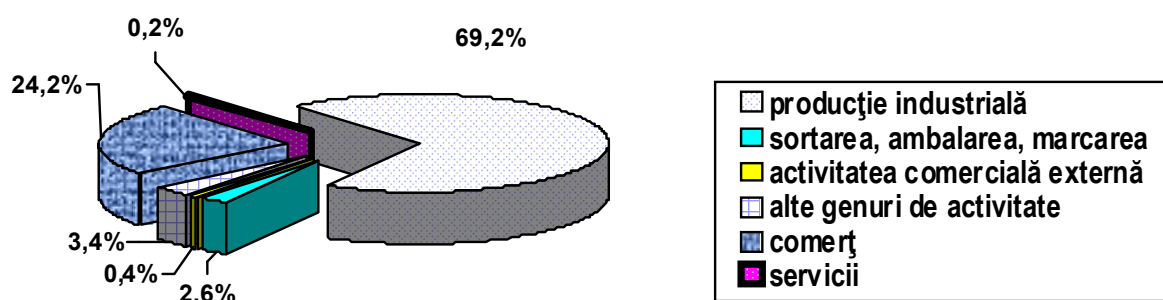
Volumul total al mărfurilor produse și serviciilor prestate în zona liberă în anul 2010 a constituit, în prețuri curente, 464,6 mil. lei, iar calculînd pe 1 ha al suprafeței

zonei libere constituie 15,8 mil. lei, acesta fiind unul dintre cei mai înalți indicatori dintre toate zonele libere.

Activitatea de producție a devenit predominantă printre celelalte genuri de activități desfășurate de rezidenții zonei libere. Ponderea acestei activități în structura genurilor de activitate s-a majorat de la 10,7% în anul 1999 până la 69,2% în anul 2010. Volumul vânzărilor nete ale producției industriale în anul 2010 s-a majorat până la 321,4 mil. lei (în anul 2009 – 285,4 mil. lei), dintre care livrările la export au constituit 170,2 mil. lei sau 52,9% din volumul total.

În 2010 rezidenții zonei libere au produs 485 mii dal vin din struguri, 61,2 mii dal divin, 411,5 mil. unități articole din plută pentru îmbuteliere băuturilor alcoolice, 1,6 mii tone peliculă polimeri, aparate electronice și arzătoare de gaz în sumă de 3,8 mil. lei, mobilă în sumă de 1,9 mil. lei etc.

Figura 4. Ponderea genurilor de activitate desfășurate în ZAL "Expo-Business-Chisinau" în anul 2010

Atât după volumul activității economice, cât și după numărul rezidenților, ZAL "Expo-Business-Chișinău" este una dintre cea mai importantă.

La finele perioadei de gestiune, în zona liberă erau înregistrați 61 de rezidenți (circa 38% din numărul total al rezidenților zonelor libere din Republica Moldova), ale căror întreprinderi încadrau 1011 persoane.

Este de menționat, că atragerea noilor rezidenți în zona liberă a devenit problematică. În legătură cu încetarea înainte de termen a activității subzonei "Valea Morilor", legislația interzice înregistrarea în subzonă a noilor rezidenți, iar teritoriul subzonei "Sud-Est", unde sînt amplasate capacitățile esențiale de producere și

infrastructura acesteia, este practic valorificat și nu mai pot fi înregistrați noi rezidenți.

În legătură cu majorarea volumului producției livrate de către rezidenții zonei libere spre export, volumul impozitelor și taxelor colectate în anul 2010 s-a micșorat față de anul 2009 cu 8,3%, constituind 73,5 mil. lei. Concomitent, zona liberă din Chișinău continuă să rămâne cel mai mare contribuabil dintre toate zonele economice libere (56,5% din volumul total al impozitelor și taxelor vărsate în buget).

Ulterior, Administrația zonei libere trebuie să controleze realizarea proiectelor investiționale ale rezidenților, ce activează în cadrul garanțiilor de stat, precum și să întreprindă măsuri de asigurare a sporirii intensității activității zonei libere în baza potențialului disponibil al rezidenților și a optimizării utilizării terenurilor arendate de către ei.

ZAL "Tvardița"

Zona Antreprenoriatului Liber "Tvardița" și-a început activitatea în anul 1996. Inițial, teritoriul zonei libere ocupa 51,1 ha, având în componența sa circa 10 subzone. Însă, luând în considerare potențialul zonei, de asemenea reieșind din necesitatea dezvoltării și gestionării complexe a teritoriului, suprafața acesteia a fost redusă până la 3,57 ha.

La moment, funcția de Administrator principal este exercitată de către Constantin Maslincov. Numărul personalului Administrației în anul 2010 a constituit 2 de persoane.

Veniturile de facto ale Administrației în anul 2010 au constituit 149,6 mii lei, majorându-se de 2,5 ori în comparație cu anul precedent din contul majorării plăților zonale și plăților pentru arendă.

Cheltuielile Administrației au constituit 154,6 mii lei, depășind cu puțin veniturile. Mijloacele bănești ale Administrației sînt utilizate pentru dezvoltarea zonei libere și întreținerea aparatului. În anul 2010 pentru întreținerea aparatului au fost folosite 84,9 mil. lei, iar pentru pază 40,6 mii lei. Restul mijloacelor bănești au fost utilizate în scopul plății pentru arendă, în scopuri gospodărești etc.

Tot teritoriul zonei libere dispune de îngrădire sigură, iar regimul de trecere se respectă pe deplin.

Actualmente, în zona liberă sînt înregistrați 5 rezidenți. Numărul total al salariaților, la 1 ianuarie 2011, a constituit 281 de persoane.

De la începutul activității zonei libere de către Administrație și rezidenți au fost investite în fondurile fixe ale întreprinderilor și în dezvoltarea infrastructurii zonei libere 12,5 mil. dolari SUA, inclusiv 159 mii dolari SUA în anul raportat. Toate investițiile au fost efectuate în fabricarea producției industriale, care este unicul gen de activitate desfășurat în zona liberă.

Volumul vânzărilor producției industriale în 2010 a sporit considerabil (cu 64,3% în prețuri curente) față de nivelul anului precedent și a constituit 250,6 mil. lei. Acest indicator, calculând pe 1 ha al suprafeței zonei constituie 70,2 mil. lei și este cel mai înalt dintre toate zonele libere.

Rezidenții au produs 240 mii dal divin, 167,3 mii dal distilate pentru divin, 130,8 mii dal vin din struguri, 340 tone de carne.

Cei mai importanți rezidenți ai zonei libere sînt ÎM "Золотой Аист" SRL și ÎCS FVC "Молдавский стандарт" SRL, fiind totodată și nucleul zonei libere. Aceste întreprinderi au fost înregistrate în calitate de rezident în luna mai 1997 și în luna octombrie 1999, respectiv. Pe parcursul anilor acestea au construit edificii noi, care au fost echipate cu utilaj modern, au investit mijloacele financiare considerabile atît în infrastructura proprie (a fost montată o centrală electrică diesel, au fost construite doua cazangerii care funcționează pe bază de gaz și o sondă arteziană), cît și în infrastructura zonei libere. În afară de aceasta, a fost construită o conductă de gaze cu lungimea de 175 m, prevăzută pentru necesitățile proprii și pentru populația satului.

În rezultat, aceste întreprinderi au început să fabrice producție de înaltă calitate la nivelul european. Este necesar de a releva rolul important al rezidenților ZAL „Tvardița” în indicii social-economici ai raionului Taraclia. Acestea sînt agenți economici de bază ai raionului.

În anul 2010 rezidenții au achitat 2,1 mil. lei diverse impozite și taxe, inclusiv 1,2 mil. lei defalcări la asigurarea socială și medicală obligatorie și 573 mii lei proceduri vamale. Rezidenții nu au datorii față de stat. Însă, față de Administrație există datorii privind plățile zonale, care au diminuat pe parcursul anului 2010 de la 611 mii lei pînă la 456 mii lei.

În timpul apropiat Administrația zonei libere trebuie să coordoneze chestiunile privind colaborarea rezidenților zonei libere cu administrația locală vis-a-vis de modernizarea stației de epurare din s. Tvardița, precum și va efectua monitorizarea asupra îndeplinirea de către rezidenți a proiectelor investiționale proprii.

ZAL "Parcul de producție "Taraclia"

Zona Antreprenoriatului Liber "Parcul de producție "Taraclia"" a fost deschisă în anul 1999. Zona liberă este amplasată pe un teritoriu compact cu o suprafață de 36 ha, mai puțin de jumătate fiind ocupat de rezidenții ce activează. În legătură cu aceasta, doar pe acest teritoriu există regim de trecere.

Începând cu luna noiembrie 2004, în funcție de Administrator principal a fost numit dl Vasile Constantinov.

Numărul angajaților Administrației la sfârșitul perioadei de gestiune a constituit 3 persoane. Costul total al activelor aflate la balanța Administrației a constituit la finele anului 4,6 mil. lei. Administrația dispune de 2,72 mii m² de clădiri și construcții.

Veniturile de facto ale Administrației în anul 2010 au însumat 363,4 mii lei, micșorându-se în comparație cu anul precedent cu 12,7%. Sursa principală a veniturilor este taxa zonală (148,6 mii lei) și plata pentru arendă (93 mii lei).

Cheltuielile administrației în anul trecut au fost estimate la 343 mii lei, dintre care numai 129 mii lei au fost orientate spre întreținerea Administrației, pentru pază 54 mii lei, pentru arendă – 23 mii lei, pentru scopuri gospodărești - 87 mii lei. Spre restituirea creditelor bancare în anul 2010 au fost îndreptate 270 mii lei.

Datoriile rezidenților zonei libere în anul trecut au diminuat brusc atât față de buget (de 7,5 ori și au constituit 312,1 mii lei), cât și față de Administrație (de 1,7 ori și au constituit 1016,8 mii lei). Drept consecință, s-au redus datoriile Administrației de la 201,5 mii lei pînă la 26,6 mii lei.

În prezent, în zona liberă sînt înregistrați 13 rezidenți, dar marea majoritate ai acestora nu activează. În ansamblu, în zona liberă s-a creat o situație critică.

Numărul total al lucrătorilor la finele anului constituie numai 18 de persoane. Volumul total de investiții în zona liberă, de la începutul activității acesteia, constituie 15,1 mil. dolari SUA, însă în ultimii ani investiții practic nu au fost efectuate.

Activitatea zonei libere a fost orientată spre producția industrială. În anul 2009 volumul vânzărilor nete ale producției fabricate a constituit 370,7 mii lei (în prețuri curente) iar în anul 2010 producția industrială a fost stopată în legătură cu falimentul celui mai important rezident - SA "Santek", (producerea plăcilor din ceramică). La sfârșitul anului 2010 activele și datoriile întreprinderii "Santek" au fost răscumpărate de către un nou rezident "Ispan Lux" SRL în vederea restabilirii producerii plăcilor din ceramică. Însă, producerea nu a fost restabilită din cauza existenței problemelor cu conectarea la rețelele electrice "RED Union Fenosa" SA.

În cadrul efectuării activității comerciale externe în anul 2010 volumul vânzărilor nete a depășit 105 mil. lei, majorându-se timp de un an de 1,9 ori. La fel, rezidenții au oferit diverse servicii cu plată în valoare de 1,1 mil. lei.

Suma totală a impozitelor și taxelor transferate de către rezidenții zonei libere în anul 2010, de asemenea, s-a diminuat cu 51% și a constituit 0,8 mil. lei.

În anul 2011 Administrația zonei libere trebuie să continue măsurile orientate spre reanimare a producerii plăcilor din ceramică, care este una din activitățile de bază în zona liberă, precum și să întreprindă măsuri suplimentare în privința atragerii noilor rezidenți.

ZAL "Parcul de producție "Valkaneș"

Zona liberă a fost deschisă în anul 1999. Teritoriul acesteia are o suprafață de 122,3 ha și este format din 2 subzone. Din august 2000 în funcție de Administrator principal este numit Gheorghe Cerven.

În prezent, numai pe teritoriul unei subzone se desfășoară activitate de antreprenariat. Subzona are o suprafață totală de 44 ha, al cărei hotar este împrejmuit cu gard și păzit de paza de stat. Pe teritoriul ei funcționează 2 puncte de control vamal.

În componența Administrației la sfârșitul perioadei de gestiune lucrau 5 persoane. Proprietatea Administrației la 1 ianuarie 2011 era estimată la 1260 mii lei.

Veniturile Administrației au constituit 822,4 mii lei, majorându-se în comparație cu anul precedent de 1,4 ori. Sursele principale ale veniturilor Administrației sînt taxele zonale (324 mii lei), plățile pentru arendă (257 mii lei) și plățile obligatorii (193 mii lei).

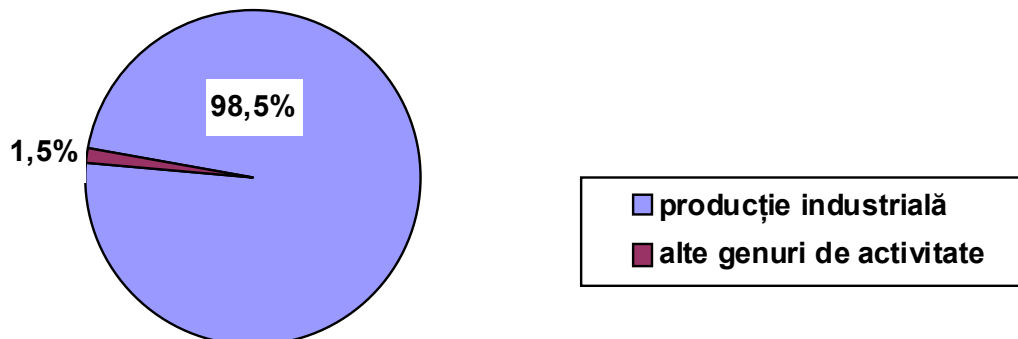
Cheltuielile Administrației au constituit (772,4 mii lei), fiind repartizate pentru întreținerea aparatului Administrației (236 mii lei), scopuri gospodărești (159 mii lei), paza perimetrul zonei libere (84 mii lei), plata pentru creditul bancar (185 mii lei).

La sfârșitul anului de gestiune în zona liberă erau înregistrați 27 de rezidenți. Numărul mediu scriptic al personalului la întreprinderile rezidenților zonei libere s-a majorat neesențial, constituind 329 de persoane.

De la începutul activității zonei libere au fost atrase investiții în valoare de 11 mil. dolari SUA inclusiv 0,4 mil. dolari SUA în anul raportat.

Genul de activitate prioritar în zona liberă este producția industrială.

Figura 6. Ponderea genurilor de activitate desfășurate în ZAL PP "Valkaneș" în anul 2010

În anul 2010 volumul vânzărilor nete ale producției industriale a constituit 208,4 mil. lei (în prețuri curente) sau cu 75% mai mult față de anul precedent. Această creștere este condiționată de majorarea livrărilor producției vinicole în Federația Rusă. Ponderea producției industriale, fabricate în zona liberă a constituit 98,5% din volumul total al mărfurilor și serviciilor.

Producția de bază a zonei libere este vinul din struguri, care în anul 2010 a fost produs în volum de 0,65 mil. dal. Cel mai important rezident al zonei libere - "DK Intertrade" SRL, reprezintă un complex modern de prelucrare, păstrare și îmbuteliere a vinurilor de elită din struguri, cultivate în zona sudică, care este o zonă cu cele mai bune condiții pentru cultura viței de vie.

În afară de aceasta, în zona liberă a fost produs combustibil pentru încălzire, orientat către România, care în anul de referință a constituit 5,4 mii tone. De asemenea, a fost demarată activitatea privind producerea păcurii. Toată producția fabricată este exportată.

Actualmente, 10 rezidenți dețin autorizații vizînd efectuarea genului de activitate "sortarea, ambalarea, marcarea și alte operațiuni față de mărfurile transportate prin tranzit prin teritoriul Republicii Moldova". Volumul vânzărilor nete în perioada dării de seamă a constituit 229 mii lei, majorîndu-se în comparație cu anul precedent cu 15,5%.

Volumul serviciilor prestate în cadrul altor genuri auxiliare de activitate a constituit 0,5 mil. lei.

În afară de această, în zona liberă se efectuează activitate comercială externă, volumul căreia a constituit în anul 2010 2,4 mil. lei.

Volumul total al impozitelor și taxelor transferate de către rezidenții zonei libere în anul 2010 a constituit 4,5 mil. lei sau cu 12,8% mai mult față de nivelul anului 2009. Totodată, au diminuat brusc (de 11,6 ori) datoriile rezidenților față de buget, constituind la finele perioadei de gestiune 11,6 mii lei.

Luând în considerație situația existentă, Administrația zonei libere trebuie să întreprindă măsurile necesare privind valorificarea teritoriului zonei libere și dezvoltării infrastructurii. De asemenea, este necesar de a reduce dependența zonei libere de activitatea celui mai major rezident din contul atragerii noilor investitori și lansării capacităților de producere a proiectelor investiționale ce se desfășoară.

ZAL "Parcul de Producție "Otaci-Business"

Zona Antreprenoriatului Liber "Parcul de Producție "Otaci-Business" a fost deschisă în anul 1999. După modificarea în anul 2006 a configurației acesteia, suprafața zonei libere s-a micșorat de la 94,12 ha până la 34,19 ha și este constituită din două subzone, din care este utilizată numai una.

În aprilie 2006 în funcție de administrator principal al Zonei Antreprenoriatului Liber "Parcul de Producție "Otaci-Business" a fost numit dl Victor Gîncu. Administratorul principal a exclus, din Registrul rezidenților, pe acei rezidenți ce nu și-au onorat obligațiile contractuale și nu dispuneau de echipament. În anul 2006 de către Administrație au fost excluși 5 rezidenți, altuia ia fost retrasă autorizația privind efectuarea activității de întreprinzător. Concomitent, în anul 2007-2010 au fost înregistrați 9 rezidenți noi.

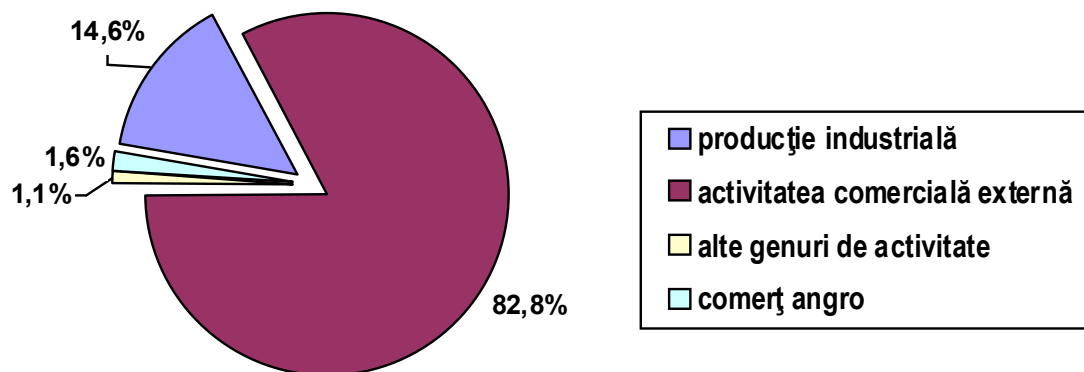
De către noua Administrație au fost elaborate regulamentele interne necesare, revizuite contractele cu rezidenții. De asemenea, au fost întreprinse măsuri privind micșorarea datoriilor rezidenților față de Administrație.

Unele eforturi depuse de noua Administrație au constat în excluderea din gestiunea Administrației a 50 ha de pământ din extravilanul orașului Otaci, unde nu era dezvoltată infrastructura. Totodată a fost deschisă o altă subzonă.

Actualmente, perimetrul zonei libere este îngrădit, activează regimul de trecere.

În rezultatul măsurilor întreprinse, situația în zona liberă s-a ameliorat considerabil. Volumul total al mărfurilor produse și serviciilor prestate în zona liberă a constituit mai mult de 20 mil. lei (în prețuri curente) sau de 1,7 ori mai mult decât în anul 2009, dintre care volumul producției industriale se estimează la 3 mil. lei.

Figura 7. Ponderea genurilor de activitate desfășurate în ZAL PP "Otaci-Business" în anul 2010

Partea cea mai însemnată a producției industriale fabricată în zona liberă a fost producerea ambalajului din plastic, de asemenea a continuat și fabricarea articolelor de confecții.

În afară de producția industrială, rezidenții efectuează genuri auxiliare de activitate (activitate de arendă, servicii comunale), volumul cărora a constituit în anul 2010 circa 0,2 mil. lei și, în cadrul garanțiilor de stat, comerțul angro în sumă de 0,3 mil. lei.

În anul 2010 în zona liberă a apărut un nou gen de activitate - activitatea comercială externă, cota-parte a căreia a constituit 82,8%.

Investițiile rezidenților, de la începutul activității zonei libere constituie 3,1 mil. dolari SUA sau cu 19,3% mai mult decât la sfârșitul anului 2009.

Suma totală a impozitelor și taxelor calculate de către rezidenți pentru transferarea în buget în anul 2010 a constituit 1,5 mil. lei, majorându-se în comparație cu anul precedent cu 41,8%.

În anul curent, una din sarcinile primordiale ale Administrației, este atragerea noilor investitori și susținerea rezidenților în realizarea proiectelor investiționale existente.

ZEL "Ungheni-Business"

Zona Economică Liberă "Ungheni-Business" a fost deschisă la 15 mai 2003. Teritoriul acesteia are o suprafață de 42,34 ha.

Din luna februarie 2009 în funcție de Administrator principal este numită dna Natalia Iepuraș.

În cadrul Administrației la 1 ianuarie 2011 activau 13 angajați.

La finele anului de gestiune bunurile aflate în proprietatea Administrației alcătuiau 3,3 mil. lei, inclusiv 2,1 mii m² clădiri și construcții.

Veniturile Administrației în anul 2011 au constituit circa 2,4 mil. lei, inclusiv și plățile obligatorii - 231 mii lei, taxele zonale - 1339 mii lei, plata pentru arendă - 693 mii lei.

Cheltuielile Administrației au constituit 2,2 mil. lei. Cele mai esențiale cheltuieli ale Administrației (circa $\frac{3}{4}$ din volumul total al cheltuielilor) au fost repartizate pentru întreținerea aparatului (1040 mii lei), paza perimetrului zonei libere (257 mii lei), dezvoltarea infrastructurii zonei libere (261 mii lei).

Datoriile rezidenților față de Administrație în anul 2011 s-au micșorat cu 10,4%, totuși rămân destul de mare, alcătuind 1,3 mil. lei. Una dintre sarcinile principale ale Administrației este lichidarea datoriilor rezidenților.

Pe parcursul anului Administrația a monitorizat activ activitatea rezidenților, inclusiv realizarea de către aceștia a proiectelor investiționale. Prin urmare, a fost retras statutul de rezident al zonei libere la 12 agenți economici. La 1 ianuarie 2011, pe teritoriul zonei libere erau înregistrați 34 de rezidenți, dintre care întreprinderi cu capital din Italia, Austria, România, Rusia și Belgia. În 2010 au fost înregistrați 5 rezidenți noi. La sfârșitul anului 2010, în cadrul întreprinderilor rezidenților activau 1846 de persoane.

În afară de aceasta, pe parcursul anului 2010 Administrația zonei libere a efectuat o serie de lucrări și investiții în scopul asigurării și îmbunătățirii condițiilor, pentru buna desfășurare a activității economice a rezidenților ZEL „Ungheni - Business”, și anume:

- au fost efectuate lucrări de reparație a drumurilor în valoare de 68,7 mii lei;
- instalată sistema de iluminare stradală în valoare de 58,5 mii lei;
- montarea sistemului performant de supraveghere video în valoare de 14,2 mii lei.

De asemenea au fost efectuate și lucrări de reparație a perimetrului zonei libere, iar pentru facilitarea operațiunilor bancare în numerar, pentru angajații ZEL „Ungheni-Business”, a fost montat în incinta blocului Administrativ un bancomat al unei bănci comerciale.

În blocul Administrației zonei libere au fost efectuate la fel o serie de investiții, și anume reînnoirea tehnicii de calcul – 26,7 mii lei, a fost achiziționat mobilier și alte utilități – 27,5 mii lei, precum și confecționarea unui panou logotip luminos – 16 mii lei.

La 1 ianuarie 2011, volumul total de investiții în zona liberă a atins nivelul de 31,4 mil. dolari SUA, din care 4,3 mil. dolari SUA au fost investite în anul 2010. Principală direcție a investițiilor – producția industrială.

Din cele 49 de autorizații eliberate de către Administrație la efectuarea activității în zona liberă, 25 au fost eliberate pentru producția industrială, 5 pentru sortarea, ambalarea, marcarea și alte operațiuni cu mărfurile tranzitate prin teritoriul vamal al Republicii Moldova, 13 pentru genuri auxiliare de activitate, 6 pentru activitatea comercială externă.

Volumul vânzărilor nete ale producției industriale în anul 2010 a constituit 547,9 mil. lei (în prețuri curente), majorându-se cu 32,3% față de anul 2009, fiind cel mai semnificativ dintre toate zonele libere (38,9%).

Figura 8. Ponderea genurilor de activitate desfășurate în ZEL "Ungheni-Business" în anul 2010

Cea mai mare parte a producției industriale, circa 78%, a fost exportată, iar pe teritoriul Republicii Moldova a fost livrat 7%.

Pe parcursul anului 2010 rezidenții zonei au vândut 32,8 mil. unități pet-preforme, mobilă în valoare de 16,5 mil. lei, covoare în valoare de 2,9 mil. m². De asemenea, s-a vândut lacuri, vopsele, palete din lemn, ambalaje pentru bijuterii, etc.

În anul 2010 în zona liberă a demarat fabricarea unui nou tip de producție, precum huse din material sintetic pentru scaune de automobil, care au fost produse în număr de 795 mii buc.

În perioada de gestiune a fost practic stopat genul de activitate "sortarea, ambalarea, marcarea și alte operațiuni față de mărfurile transportate prin tranzit prin teritoriul Republicii Moldova", al cărui volum a constituit 21 mii lei.

Totodată, activitate comercială externă s-a dezvoltat cu ritmuri rapide, sporind de la 12 mil. lei în 2009 până la 17,8 mil. lei sau cu 47,6% în 2010.

Volumul altor genuri auxiliare de activitate a constituit 31 mil. lei.

Suma totală a impozitelor și taxelor calculate de către rezidenți pentru transferarea în buget în anul 2010 a constituit 29,6 mil. lei sau 129,8% față de anul 2009. În afară de această, volumul datoriilor rezidenților față de buget a constituit 2,0 mil. lei sau 162% față de nivelul anului precedent.

Ținând cont de potențialul deosebit al zonei libere, Administrația trebuie să elaboreze planuri de dezvoltare pentru toate subzonele, să întreprindă măsurile în vederea dezvoltării ulterioare a infrastructurii în scopul atragerii noilor investitori și realizării proiectelor existente.

ZEL "Bălți"

Zona Economică Liberă "Bălți" a fost deschisă la 27 mai 2010. Inițial zona liberă ocupa un teritoriu cu o suprafață de 11,85 ha. Însă, potrivit Legii pentru completarea articolului 1 al Legii nr.26 din 4 martie 2010 privind Zona Economică Liberă "Bălți" nr.243 din 24.09.2010 suprafața zonei libere a fost extinsă până la 121,85 ha și va fi constituită din trei subzone. Pe teritoriul nou al subzonei nr.3 se vor implementa unele proiecte prin intermediul unor subvenții și fonduri de stat, precum și în cooperare cu autoritatea publică locală. Există un acord preliminar necesar cu unul dintre rezidenții actuali ai zonei libere, care va permite să inițieze dezvoltarea subzonei și punerea în aplicare a proiectului de investiții. De asemenea, investitorii care vor realiza proiecte în subzona respectivă vor crea instalații moderne și bine întreținute, ca urmare va crește atractivitatea investițională pentru companiile care ulterior vor dori să investească în această subzonă.

Din luna martie 2010 în funcție de Administrator principal este numit dl Marin Ciobanu. În cadrul Administrației la 1 ianuarie 2011 activau 3 angajați. La finele anului de gestiune bunurile aflate în proprietatea Administrației alcătuiau 220,5 mil. lei.

Veniturile Administrației în anul 2010 au constituit circa 1041,8 mii lei, inclusiv și plățile obligatorii – 221,5 mii lei, taxele zonale – 723,9 mii lei, servicii – 96,4 mii lei.

Cheltuielile Administrației au fost cu mult mai mici nivelul decât veniturile și au constituit 554 mii lei. Cele mai esențiale cheltuieli ale Administrației au fost repartizate pentru întreținerea aparatului (222 mii lei) și paza perimetrului zonei libere (155 mii lei).

Datoriile rezidenților față de Administrație în anul 2010 au constituit 273,3 mil. lei.

Teritoriul zonei libere este îngrădit și în totalitate ajustat la cerințele legislației în vigoare.

La 1 ianuarie 2011, pe teritoriul zonei libere erau înregistrați 7 de rezidenți, dintre care întreprinderi cu capital din Austria (3), România și Republica Moldova.

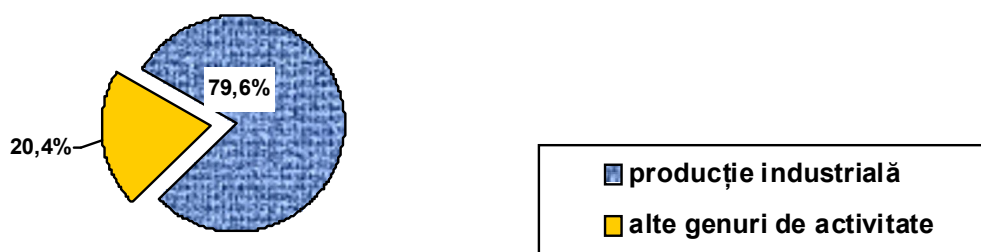
La sfârșitul anului curent, în cadrul întreprinderilor rezidenților activau 1555 de persoane. Volumul anual al salariului calculat a constituit cca. 50 mil. lei. Datorii la salariu rezidenții nu au. Salariul mediu lunar al unui angajat a constituit 4,5 mii lei.

La 1 ianuarie 2011, volumul total de investiții în zona liberă a atins nivelul de 6,7 mil. dolari SUA. Principală direcție a investițiilor – producția industrială. A fost construit o uzină modernă, bazată pe tehnologii avansate, inclusiv cu o infrastructură aferentă potrivit cerințelor internaționale.

Din cele 7 de autorizații eliberate de către Administrație la efectuarea activității în zona liberă, 1 au fost eliberate pentru producția industrială, 6 pentru genuri auxiliare de activitate.

Volumul vânzărilor nete ale producției industriale în anul 2010 a constituit 78,6 mil. lei (în prețuri curente).

Figura 9. Ponderea genurilor de activitate desfășurate în ZEL "Bălți" în anul 2010

Toată producția industrială a fost exportată. Pe parcursul anului 2010 rezidentul zonei libere ÎCS „DRA Draexlmaier” SRL a produs cablaj electric pentru autoturisme.

Volumul *altor genuri auxiliare* de activitate a constituit 20,2 mil. lei. genurile de activitate principale sînt construcție (17,1 mil. lei), alimentație publică (1,6 mil. lei) și arendă (0,9 mil. lei).

Suma totală a *impozitelor și taxelor* calculate de către rezidenți pentru transferarea în buget în anul 2010 a constituit 18,2 mil. lei. Volumul datoriilor rezidenților față de buget a constituit 99 mii lei.

Actualmente, sarcina primordială a Administrației constă în acordarea suportului companiei ÎCS „DRA Draexlmaier” SRL în vederea realizării proiectelor investiționale ale acesteia, precum și în căutarea investitorilor strategici pentru subzona nr.3.